

Stamcellebehandling ga kreft hos ung gutt

En lite kjent side ved stamcelleforskningen er at mange klinikker rundt omkring i verden tilbyr udokumentert behandling med stamceller til betalende pasienter. Dette er behandling som innebærer en stor risiko for pasientene, og vi har nå fått første tilfelle med kreft etter transplantasjon med stamceller i Russland. I sommer ble også fire personer ved en stamcelleklinikk i Ungarn arrestert og satt i fengsel for å ha drevet ulovlig stamcellebehandling.

Ole Johan Borge

Foto: ScandinavianStockPhoto

Tidlig i våres ble det kjent at en nå 17-18 år gammel gutt fra Israel hadde fått kreft i hjernen og ryggmargen etter stamcellebehandling i Moskva. Gutten har en sjelden, arvelig nervesykdom, *Ataxia telangiectasi*, som gir nedsatt koordinasjon av armer og bein og redusert immunforsvar. Gutten fikk injisert stamceller fra hjernen til aborterte fostre da han var 9, 10 og 12 år gammel – uten at det hjalp på hans sykdom. Da gutten var 13 år fikk han gjentakende hodepine og oppsøkte sammen med sine foreldre helsevesenet i Tel Aviv. Det ble stadfestet kreft. Etter nærmere undersøkelser av kreftcellene i ryggmargen (de har ennå ikke undersøkt cellene i hjernen) fant man at kreftcellene kom fra minst to forskjellige fostre der minst ett av dem var et jentefoster.

Behandling i utlandet

Et stort antall klinikker tilbyr på Internett behandling med stamceller for nesten alle tenkelige sykdommer. Felles for disse tilbudene er at det ikke er lett å finne ut nøy-

aktig hva de gjør eller hvor cellene kommer fra. Ofte er behandlingen beskrevet svært kortfattet og gir inntrykk av å være tilnærmet rutine. For å reklamere for behandlingen står lykkelige pasienter frem og forteller om sine positive erfaringer. Flere journalister har prøvd å spore opp de pasientene som har de mest utrolige historiene, men oftest uten hell.

I Ungarn ble nylig fire personer arrestert ved en klinikk i Budapest mens de gjorde klart til behandling av en pasient. Det er krav om tillatelse fra myndighetene i Ungarn for å gjøre transplantasjon med stamceller, og ingen har til nå en slik tillatelse. Politiet har offentliggjort at de arresterte kommer fra Ungarn, Ukraina og USA.

Heller ikke for strenge regler

En naturlig konsekvens av feilbehandlede pasienter og klinikker som selger udokumenterte mirakelkurer, er å innføre svært strenge regler for bruk av stamceller til pasienter. Stamcelleforskerne Olle Lindvall

fra Lund i Sverige og Insoo Hyun fra USA skrev nylig i det anerkjente tidsskriftet *Science* at vi må være oppmerksom på at vi i vår streben etter å beskytte pasientene mot overgrep fra useriøse klinikker ikke samtidig må hindre seriøse klinikker i å drive god klinisk forskning. Lindvall og Hyun sammenligner stamcellefeltet med den enorme fremgangen som har skjedd innen kirurgien de siste 10 årene. Fremgangen innen kirurgien har stort sett ikke skjedd som følge av store kliniske studier, men ved å gjøre stadige endringer basert på faglig erfaring og nøye oppfølging av pasientene etter operasjon.

Å skille klinten fra hveten

Hvordan skal man som pasient kunne skille mellom ansvarlig medisinsk innovasjon på den ene siden og behandling av syke pasienter bare for pengenes skyld? Her det flere elementer som er viktig, blant annet 1) om behandlingen beskrives som et forskningsprosjekt eller som etablert behandling, 2) om forskerne er åpne om risikoen som forsøkspersonen løper eller om det fokuseres på at behandlingen er uten risiko, 3) om forskningsprosjektet er vurdert av eksterne eksperter både med hensyn på etiske og faglige utfordringer og 4) om behandlingen bygger på kunnskap fra forskning på dyr og eventuelt andre forsøk på mennesker.

Kilder:

- *Science*. 2009 Jun 26;324(5935):1664-5
- *PLoS Med* 6(2): e1000029. doi:10.1371/journal.pmed.1000029
- Reuters-melding 29.07.09: Hungary detains 4 over illegal stem cell treatment